

Magdalena Kozień-Woźniak*

ARCHITEKTURA DZIŚ: SPOSÓB NA MIASTO

ARCHITECTURE TODAY: THE THING FOR THE CITY

Architektura jest materią miasta, którego dynamiczne przemiany w niczym nie przypominają dziś działań w idealnej dziewiętnastowiecznej przestrzeni. Wzajemne relacje budynków tworzą napięcia i nowe, dynamiczne miejskie przestrzenie. Architektura staje się koniecznym narzędziem filozofii w planowaniu miast. Przykładem takich działań może być wciąganie przestrzeni publicznej do wnętrza budynku dla stworzenia wnętrza publicznych w mieście.

Słowa kluczowe: architektura, miasto, przestrzeń publiczna

Architecture is a fabric of a city. Dynamic changes in contemporary city do not resemble operation in the ideal space of the nineteenth century space. Mutual relations of buildings create new tensions and new dynamic space of the city. Architecture becomes a necessary tool of the philosophy of urban planning. Drawing public space into a building's interior to make a series of public rooms in the city is an example of such actions.

Keywords: architecture, city, public space

1. Architektura jest dziełem rąk ludzkich. W zależności od poziomu umiejętności i wielkości talentu architekta może być dziełem bardziej lub mniej znaczącym, inspirującym, adekwatnym. W zależności od przyjętych celów powinna być dziełem odpowiednio trwałym, użytecznym, pięknym. Analogicznie, za dzieło rąk ludzkich należy uznać miasto, którego materią jest architektura. To dzieło, jakim jest miasto, ma cechę wyrastającą z jego architektonicznego charakteru, jednocześnie go od architektury odróżniającą: jest dziełem zbiorowym. Aldo Rossi rozważa ten szczególny związek pomiędzy jednostkowym projektem

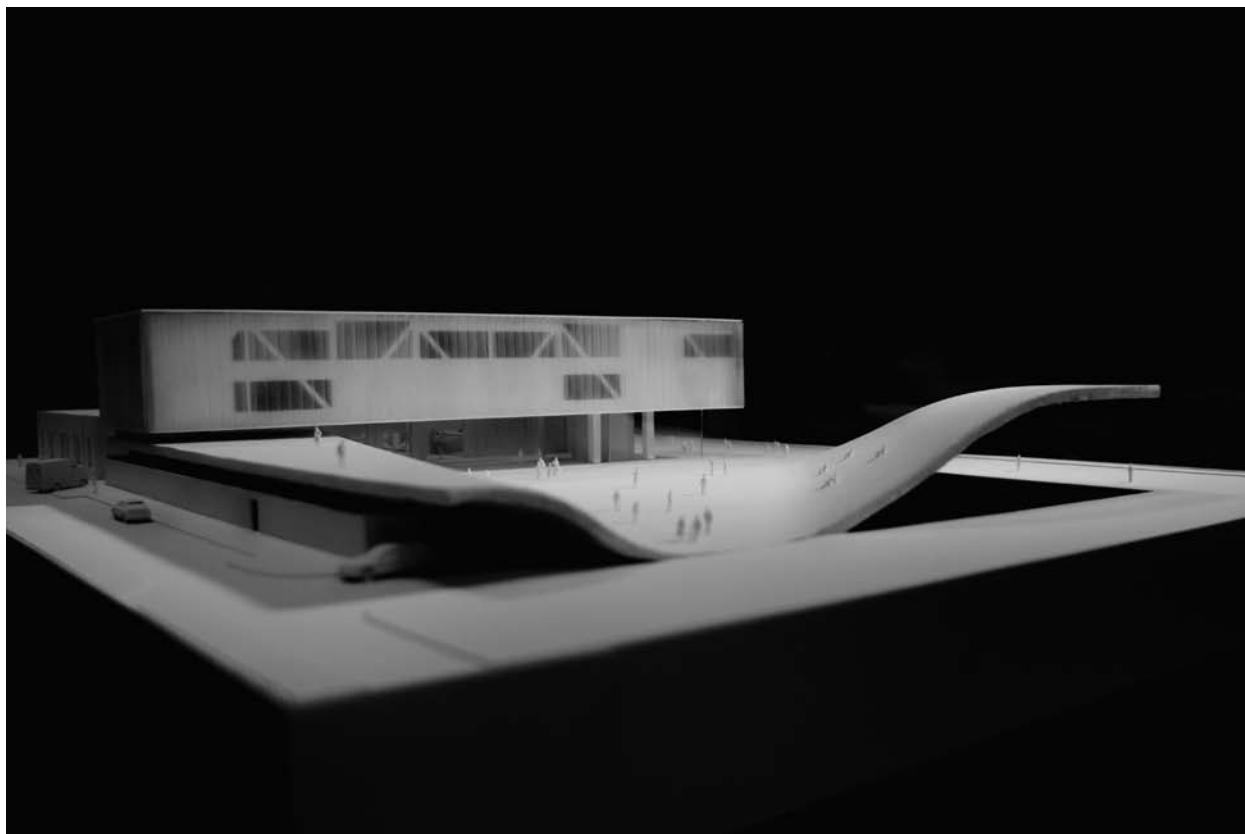
architektonicznym a miastem. To architektura formuje zbiorowy artefakt. Z niego też czerpie swoje charakterystyczne cechy. Projekt trwa i wyraża problemy miasta w stylu i formie, jak i poprzez jej przekształcenia. Czyni to, gdy nie jest utopijny lub abstrakcyjny, ale wyrasta ze specyficznych problemów miasta. Jednocześnie ujawnia się kontrast pomiędzy szczególnym a uniwersalnym, pomiędzy jednostką a zbiorowością, wyłaniający się z miasta i jego budowy, jego architektury.

2. Dynamiczne przemiany miasta w niczym nie przypominają dziś działań w idealnej dziewiętna-

Kozień-Woźniak Magdalena, dr inż. arch., Politechnika Krakowska, Wydział Architektury, Instytut Projektowania Architektonicznego.

KKM Kozień Architekci, Nowy Teatr w Warszawie, model (2009) / KKM Kozień Architekci, New Theatre in Warsaw, a model (2009)

stowiecznej przestrzeni. Z tego, co będzie istniało za dwadzieścia lat dziewięćdziesiąt procent już dziś jest wybudowane. Może dlatego właśnie architekci rzadko dzisiaj podejmują tematy projektowe w skali miasta. Nie chcą być urbanistami. To pojedyncze obiekty są w centrum zainteresowania. Wolf Prix porównuje tę sytuację do gry w szachy. W sytuacji, gdy plansza szachownicy staje się nieczytelna, niejasne stają się też reguły poruszania się figur. Pozostają same figury: wieża nadal jest wieżą, jej ruch jest wciąż znaczący, nawet jeżeli współrzędne tego ruchu nie mogą być już wpisane w określony abstrakcyjny układ odniesienia. Czym bardziej zanika tło, tym wyraźniejsze stają się figury. W ślad za implozją starego porządku, to figury zaczynają stanowić grę. Podobnie to architektura zaczyna stanowić miasto. Wzajemne relacje budynków – tak jak figur w grze – tworzą napięcia i nowe, dynamiczne miejskie przestrzenie. Ten proces jest zdecydowanie bardziej złożony niż zakładanie siatki ulic i wypełnianie kwartałów architekturą. Architektura staje się koniecznym narzędziem filozofii planowania miast.

3. Jednym z ważnych problemów dzisiejszego miasta jest zagadnienie przestrzeni publicznych. Miasto, którego większa część jest w rękach prywatnych wciąż gubi przestrzenie publiczne. Budynki chronione są jak fortece. Przestrzenie publiczne, jeżeli pozostaje dla nich miejsce, wydają się być przypadkowe. Otaczają nas całe dzielnice, w których zapomniano o potrzebie wspólnoty, obecności, kontaktu, aktywności społecznej. Działania architektoniczne mogą przejąć rolę interwencji urbanistycznej.

Wielopoziomowy hall Kina UFA w Dreźnie autorstwa zespołu Coop Himme(l)blau ma być miejskim 'wzmacniaczem' publicznej przestrzeni. Uniesienie podłogi kina tworzy pasaż łączący dwa place. Swobodny układ trójwymiarowych figur zostaje połączony szklaną pokrywą.

Zaha Hadid zauważa, że porowatość sugeruje nową urbanistykę, złożoną ze strumieni ruchu przecinających materię miasta. Proponuje wciąganie przestrzeni publicznej do wnętrza budynku dla stworzenia wnętrz publicznych w mieście. W Centrum Nauki w Wolksburgu bryła zostaje uniesiona. Dziwna, skomplikowana forma o konstrukcji splecionej z powłoką ma budzić zaciekawienie i chęć odkrywania. Podtrzymujące ją 'kratery' określają szereg łączących się otwartych dla ruchu przechodniów przestrzeni. Zanika granica pomiędzy prywatnym a publicznym.

Obiekt Nowego Teatru, mający zająć jeden z przemysłowych kwartałów warszawskiego Mokotowa, przekształca go w park miejski. Miejsce tworzy zespół złożony z trzech obiektów: zabytkowej hali zamienionej w elastycznie kształtowaną scenę i widownię, falującego dywanu trawnika mającego być otwartą, wielofunkcyjną przestrzenią publiczną oraz zawieszonoego mostu-kontenera stanowiącego zaplecze teatru. Nazwano je Pamięcią, Naturą i Współczesnością. Różne formy prezentacji teatralnej oraz towarzyszących im imprez plenerowych mają tworzyć szczególny rodzaj więzi pomiędzy widzami i artystami teatru jak i pomiędzy obiektami i ich otoczeniem.

4. Twierdzenie, że zadaniem architekta jest być współczesnym w swoim czasie uznawane jest za obojętne wyzwanie w twórczości. Staranie się, aby być jednym ze współczesnych polega na definiowaniu znaczeń należących do naszych czasów. Jest to poszukiwanie nowych treści, aby je wyrażać, w miarę możliwości, poprzez nowe formy. To treści sprawiają, że forma jest pełna. Podczas gdy sama forma należy do autora, przynajmniej na początku, treści mogą od razu być przekazane jako wspólne wartości. Budowanie tak, aby architektura była współczesna – to także udział architekta w budowie miasta, jego rozwoju czy upadku, wzbogacaniu się czy ubożeniu.